

Diplomová práce
Mgr. Elišky F e r e n c o v é
předložená k uznání jako práce rigorózní

na téma

Manželské majetkové režimy v italském a českém právu

P o s u d e k o p o n e n t k y

Formální hledisko. Předložená diplomová práce má celkem 129 stran, 104 strany vlastního textu. Je rozdělena do šesti částí a tří kapitol, jimž přechází úvod (I. část) a následuje závěr (V. část); kapitoly jsou dále podrobně členěny, práce je tudíž dobře přehledná. Před úvodem a za závěrem jsou položeny standardní části kvalifikačních VŠ prací, shrnutí je přeloženo do angličtiny a italštiny, abstrakt chybí.

Seznam literatury je velice bohatý (přesto schází komentář nakl. C.H.Beck a nakl. Leges; připomněla bych i některé další stati (srov. dále). Obsahuje dlouhou řadu italských titulů. Jaksi navíc je zařazena práce Eliáš a kol., Nový ..., z níž autorka cituje důvodovou zprávu k návrhu o.z., aktualizovanou, což však správné není.

Poznámkový aparát odpovídá svým rozsahem délce práce i počtu prací uvedených v seznamu, tj. má takřka tři stovky položek. Jako poznámka pod čarou je ale vícekrát (byť spíš výjimečně) uvedeno i to, co patří do textu (nikoli do poznámky), totiž odkazy na zákonná ustanovení, jak obč. zák., tak c.c. (poprvé srov. pozn. č. 9). Jinak je ale poznámkový aparát veden lege artis.

Téma. Zvolené téma hodnotím velmi kladně: jakékoli srovnávání zdejší právní úpravy s cizím právem je vždy přínosné. Již na tomto místě musím konstatovat, že způsob, jakým autorka komparuje, je vskutku vysoce kvalitní,

přináší dokonalé obohacení, nejen v případě jazykové bariéry.

Zvolené téma jistě kladlo na autorku vysoké nároky, jak pokud jde o teoretické znalosti, tak pokud jde o náležité zpracování všeho sebraného materiálu.

Použité metody. Základní metody, které autorka používá, jsou dvě: analytická a komparační. V určitých směrech pracuje i metodou deduktivní, ale i induktivní.

Obsah práce. V první kapitole (tj. 2. části) se autorka zabývá rozbořem italské právní úpravy manželských majetkových režimů. U této příležitosti musím uvést, že považuji za nevhodné, že se autorka na mnoha místech, resp. v mnoha případech, spokojuje s prostým převodem italského výrazu do češtiny a nepoužije slovo české (momento; titolo; disparitní ...). Rovněž nepovažuji za správné překládat (nikoli zákonný) pojem „comunione de residuo“ výrazem „odložené jmění“: neodpovídá to významu slova, resp. jde o příliš velkou, a tudíž zavádějící zkratku (jinak řečeno, čtenář z tohoto výrazu nepozná, že jde o jmění, jehož majetková hodnota bude relevantní až při zániku maj. společenství). Podobné výhrady mám i k některým dalším výrazům, resp. k jejich překladu (např. str. 32 – náklady a břemena), zejména ale výraz „il fondo patrimoniale“. Jistě nejde o „majetkový fond“, ale mnohem spíš o rodinný fond. Je – podle mého názoru – třeba vyjít z obsahu i účelu tohoto majetkového souboru. Ostatně, tento fond považuji za velmi zajímavý institut, jehož podstata zjevně souvisí s historií italské společnosti a s tamním tradičním rodinným majetkovým uspořádáním (podobně jako rodinný závod). Na str. 44 (ale i na str. 61) se autorka mýlí, pokud na místě „vlastnického práva“ používá výraz „věcné právo“, nebo zapomněla dodat, že jde o věcné právo k věci vlastní.

I když autorka výjimečně, překládá-li „il figlio“, použije výraz „dítě“ (str. 44), v naprosté většině ostatních případů ale překládá zmíněné italské slovo českým slovem „potomek“. To je ovšem chybné a zavádějící! O potomky obecně jít v žádném případě nemůže, ledaže autorka opět zapomíná dodat, že jde o potomka v prvním stupni!

Na str. 47 používá autorka výraz „nezvěstnost“ - bez dalšího. Nicméně nejde tady o nezvěstnost, ale o prohlášení za nezvěstného. V tom je třeba zachovat přesné vyjadřování.

„Náležitosti“ manželství uvedené v čl. 84 až 88 c.c. - str. 48 - nejsou „náležitosti“, ale „překážky“, impedimenta matrimonii! I když italský zákonodárce mluví o nezbytných předpokladech, je třeba vědět, o co se ve skutečnosti jedná.

„Divorzio immediato“ zjevně není možné překládat výrazem „tzv. bezprostřední rozvod“. Jedná se mnohem spíš o okamžitý, přímý rozvod.

Nehledě na uvedené výtky, autorka vykládá italskou právní úpravu velmi zasvěceně a ilustrativně, a to až do té míry, že čtenář může získat nejen informaci, ale i velmi dobrou představu o tamní právní situaci.

V druhé kapitole se autorka věnuje právní úpravě manželských majetkových režimů v českém občanském zákoníku. Tady si autorka poněkud zjednodušila situaci, když ze zákonného majetkového společenství přešla ke společnému jmění manželů, jakoby zdejší majetkové poměry manželů ani nebyly zatíženy velmi složitým vývojem. Není tudíž také správné tvrzení na str. 55 ve spodní části, kde autorka mluví o občanském zákoníku z roku 1964! V původním znění je irelevantní.

Autorka, ovšem stejně jako mnoho dalších právníků, se nedokázala vyrovnat s institutem „obvyklého vybavení rodinné domácnosti“, a dokonce je považuje za anachronismus. Toto hodnocení nejspíš nebude docela správné, když jsem tato pravidlo otrocky převzala z québeckého občanského zákoníku, a také např. v BWB (Nizozemí) je takový institut zakotven. N.B. všechny tyto úpravy vznikly právě jako reflexe na nový institut italského rodinného fondu, i u nás totiž původně mělo OVRD zahrnout také nemovitosti. Více informací by autorka získala, kdyby se byla seznámila s mým článkem v Právních rozhledech (cca konec roku 2013 – začátek 2014).

Pozn. 185, 187, 207 aj. – autorka pracovala s učebnicí obč. práva z r. 2009, kde ovšem správnou informaci získat nemohla. Naopak – tvrdí něco, co vůbec není pravda!

Bohužel kol. Psutka se ve své práci tu a tam mýlí – tak je tomu např. také v tvrzení, o něž se autorka opírá v pozn. 209 (to je doslova nesmysl, počítá se se souhlasem konkludentním, a pokud manžel nesouhlasí, může se bránit! - což autorka sama správně dále uvádí na str. 67). Podobně je chybné dovození (o bezodkladné obraně) na str. 66. Autorka má ale bohužel pravdu, že chráníme

víc věřitele, než manžela a rodinu. (Smutné je, že návrh obč. zák. vypadal podstatně jinak, ale prosadili se jiní, mocnější!)

Autorka zjevně nepostřehla, že ust. obč. zák. o veřejném seznamu manželských režimů nevstoupila v život. Nebyl o to nikdy politický zájem (srov. podobně jako dnes - diskusi o registru smluv!!), a neveřejný rejstřík, který vedou notáři, je právě to, co finančnímu úřadu, popř. věřitelům, stačí.

Na straně 76 autorka chybně mluví o „důvodech uvedených zákonem“, nicméně – ve srovnání s it. právní úpravou u nás právě takové ustanovení chybí. Zcela zásadně se autorka mýlí (a soudí zřejmě podle právní úpravy v zákoně o rodině), že manželství zaniká prohlášením za mrtvého! To je nesprávné (prohlášení za mrtvého je jen právní cesta ke zjištění smrti, nic víc). Na str. 79 cituje autorka z práce Šínová, Šmíd a kol. tamní nesprávné tvrzení o „příkázání do vlastnictví“. Tento pojem není možné v souvislosti s vypořádáním masy majetku (jmění) používat (jde o něco jiného).

Navzdory uvedeným kritickým slovům autorka rozebrala českou právní úpravu zásadně správně, na mnoha místech také vhodně poukázala na její nedostatky. Ve třetí kapitole autorka porovnává českou a italskou právní úpravu. Tady je vlastní jádro práce, a to, co práci činí opravdu cennou. Autorka sice problematiku vidí spíš skrze italskou právní úpravu, ale to koneckonců kvalitu komparace nesnižuje. Nedostatky, resp. přednosti obou právních úprav hodnotí autorka zásadně správně (i když výjimečně chybu udělá).

K této kapitole ještě několik připomínek. Úsměv u mě vyvolala slova o řešení problému rozumným přístupem soudů a manželů ... (str. 90). Mé zkušenosti svědčí o něčem docela jiném.

Pokud jde o uspokojování dluhů, zde, stejně jako už ve druhé kapitole, autorka prezentuje dovození, která, jak se domnívám, ze zákonné úpravy nevyplývají (str. 92 n.).

Rozhodně s autorkou souhlasím, že italské řešení zápisů, resp. zveřejnění modifikačních smluv je velmi dobré. Škoda jen, že u nás by stěží bylo průchodné: zdejší matriční právo představuje nehybný menhir (podobně jako katastr nemovitostí).

Stejně tak by bylo i u nás vhodné řešení dovolání se neplatnosti právního jednání manžela v krátké prekluzivní subjektivní lhůtě.

Další poznámky. Autorka se dopustila řady drobných prohřešků, jako je např. skloňování zájmena „ono“ (mimo ně, nikoli mimo něj), používání výrazu „automaticky“ namísto klasického „eo ipso“ nebo českého „tím samým“, popř. „bez dalšího“. Výraz „acquisto“ neznamena jen koupi, je to nabytí, zpravidla, pravda, jen derivativní. Na str. 42: byt jistě není v „osobním“ vlastnictví. „Volnou cestu“? - správně „volnou ruku“. „Svobodnost“? vůle (str. 48). Slovo „samotný“ namísto „sám“, „samo“ (samotný znamená osamocený; že se v současnosti neumí používat, neomlouvá). Výraz „parafernální jmění“ na str. 64 – zřejmý omyl! Tu a tam autorka užívá výrazu „považuje“, a zapomíná, že za dnešního právního stavu tento výraz uvozuje fikci. Výraz „de facto“ užívá velmi často, nejednou nevhodně. Na některých místech (např. str. 75) autorka zapomíná odkazovat na zákonná ustanovení. Na str. 100 čteme výrazy „šikovný nástroj“! (má být „vhodný“), „movití manželé“ (manželé nejsou pohybliví, ale „mohovití“).

Hodnocení. Autorka předložila všestrannou a zvolené téma vyčerpávající srovnávací analýzu, která svědčí o jejích velmi dobrých znalostech majetkového práva manželského, pokud jde o manželské majetkové režimy, v právní úpravě italského a českého občanského, resp. civilního kodexu. Autorka prokázala, že správně chápe právní text, že je schopna jej dobře vyložit a prezentovat čtenáři tak, aby získal náležitou, tj. správnou a úplnou informaci. Autorka rozhodně nepředložila práci popisnou, ani práci komentářového typu, ani suše plochou. Naopak: právním textem se zabývá kriticky, vyslovuje vlastní názory a hodnocení, polemizuje, diskutuje. Nezapomíná na relevantní judikaturu a nebojí se také k ní vyslovit své připomínky. Shledává klady a zápory srovnávaných právních úprav a uvažuje o jejich možných zlepšeních.

Ačkoli jsem výše připomněla některé nedostatky, pochybení a nedokonalosti, hodnotím předloženou práci vysoce kladně, a to počínaje volbou tématu, přes jeho zpracování, a kritickým srovnáním italské a české právní úpravy konče.

Proto mohu konstatovat, že **doktorandka svůj úkol zvládla a její předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na práci rigorózní.**

Z toho důvodu d o p o r u č u j i uznání předložené diplomové práce za práci rigorózní a její přijetí k ústní obhajobě.

V Praze, 25. srpna 2017

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.

oponentka